Verslag KNNV-reis naar de Lofoten

van 29 juni tot en met 10 juli 2009

Foto’s omslag: - middernachtzon op 8 juli 2009 om 01.00 uur
- ons gastenverblijf Kristine Moen Huset in de middernachtzon

Inhoudsopgave *Pagina*

Verklaring foto's omslag		2
Reisinformatie		4
Algemene informatie over de Lofoten		5
Kaart met excursies		7

Dagverslagen 29 juni tot en met 10 juli 2009

Maandag 29 juni	Amsterdam-Oslo-Bodø-Swolvær-Laukvik	8
Dinsdag 30 juni	Wandelexcursie omgeving Kristine Moen Huset	8
Woensdag 1 juli	Musea Kabelvåg en duingebied Morfjord	9
Donderdag 2 juli	Boottocht zeevogelbroedplaatsen en Nykvåg	11
Vrijdag 3 juli	Onder de Matmora langs en door het veen	12
	De tocht naar de Matmora	15
Zaterdag 4 juli	Excursievrije dag	16
Zondag 5 juli	2e bezoek Morfjord en wandeling langs het veen	17
Maandag 6 juli	Wandelexcursie Grunnforfjord	19
Dinsdag 7 juli	Boottocht Henningsvaer	19
	Otters spotten	20
Woensdag 8 juli	Walvisexcursie Andenes	20
Donderdag 9 juli	Boottocht jan van gentenkolonie	22
Vrijdag 10 juli	Laukvik-Swolvær-Bodø-Oslo-Amsterdam	22

Bijlagen – waarnemingenlijsten

Bijlage 1 planten	23
Bijlage 2 vlinders	25
Bijlage 3 vogels	26
Bijlage 4 overige waarnemingen	28

Straumnes met rechts Christine Moen Huset

Reisinformatie

Reisleiding: Dirk Maas

Vervoer: vliegtuig van Schiphol naar Oslo
vliegtuig van Oslo naar Bodø
vliegtuig van Bodø naar Swolvær
busje en auto van Swolvær naar Laukvik

Excursies: te voet, busje en auto, vissersboot Stabben en walvissafariboot Andenes

Verblijf: Kristine Moen Huset
8315 Laukvik
Noorwegen

Reisverslag

Eindredactie: Tjalling van der Meer

Foto's: Ellen en Tjalling van der Meer

Deelnemers met gastvrouw en gastheer

Staand van links naar rechts: Nettie Gorter, Meriam Mentink, Klaske Kubbe, Henny Vernooij, Francien Karsten, Ursula Wittbrodt, Dirk Maas, Marijke Windhorst (Kristine Moen Huset), Ruud Kuipers, Olga Gorter, Frans Houtman (Kristine Moen Huset) en Geoske Sanders.
Zittend: Ellen en Tjalling van der Meer

Algemene informatie over de Lofoten

De Lofoten is een eilandengroep voor de kust van Noorwegen in de provincie Nordland in het noorden van Noorwegen, zo'n 300 kilometer boven de poolcirkel. De eilanden van de Lofoten vormen met de eilanden van de archipel van Vesterålen de lange keten van eilanden van vulkanische oorsprong. De eilanden die de indruk geven dat ze vrij plotseling uit zee oprijzen bestaan uit graniet en vulkanische gesteenten. Gletsjererosie heeft de bergen, die op de Lofoten uit een bergketen van zo'n 100 kilometer bestaat, een spectaculair aanzien gegeven.

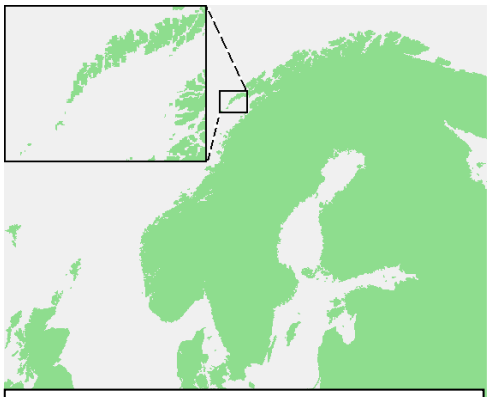

Bron: Wikipedia

De bekendste eilanden van de Lofoten zijn Austvågøya, Moskenesøya, Røst, Værøy en Vestågøya. Het overgrote deel van de bevolking woont in de 18 kustplaatsjes waarvan Svolvær met ongeveer 4.500 inwoners het grootst is. Tot in de zeventiger jaren was de bezoeker voor de verbinding tussen de verschillende eilanden aangewezen op een groot aantal autoveerdiensten, maar door een uitgebreid bruggenbouwproject is de toegankelijkheid van de eilanden vergroot. Verder zijn er kleine luchthavens bij Svolvær op Austvågøya en bij Leknes op Vestågøya.
Op de Lofoten heerst een oceaanklimaat. De warme golfstroom heeft grote invloed op de temperatuur waardoor de winters mild zijn met een gemiddelde temperatuur van -1 graad Celcius en de zomers koel met een gemiddelde temperatuur van 13 graden Celcius. In de winter varieert de temperatuur van 10 tot -15 graden en in de zomer van 6 tot 25 graden.

De Lofoten maakt ondanks de geïsoleerde ligging toch een welvarende indruk. De hele economie van de Lofoten draait om de visserij en daarnaast het toerisme in de zomer.
De eilandengroep is dan ook vooral bekend door zijn rijke visserijtraditie. De visvangst en daarmee samenhangend de vishandel en de visserij-industrie is voor de bewoners van de archipel dan ook de grootste bron van inkomsten. De rijke vissersgronden rond de Lofoten dankt het aan de golfstromen van de Noord-Atlantische Oceaan rond de eilanden waarin de vissen hun paaigronden hebben.
Ongeveer in de periode van eind januari tot eind april trekken grote scholen kabeljauw naar de gronden even buiten de kust van de Lofoten om kuit te schieten en al sinds de 12^{e} eeuw wordt er vanaf de eilanden op gevist. In die tijd was dat nog in roeiboten (de zogenaamde Nordlandboten), later met zeilloggers en nu met moderne trawlers. Aanvullend wordt nog op garnalen en koolvis gevist. Het beeld van de Lofoten wordt tot begin juli dan ook vooral gedomineerd door houten rekken met in het bijzonder kabeljauw die hangt te drogen.

De haven van Laukvik op 2,5 km van Kristine Moen Huset

Behalve dat de economie van de Lofoten om de visserij draait speelt ook het toerisme in de zomer een belangrijke rol. Niet alleen is er veel bezoek uit het buitenland, maar ziet men op verschillende plaatsen ook zomerhuisjes oprukken van onthaastende Noren uit de steden.
Hier en daar is op de eilanden wat landbouw mogelijk en vindt op kleine schaal nog veeteelt plaats. Aan de beschut gelegen zuid- en oostzijde is wat industrie ontstaan in de weinige dorpen die zich hierdoor wat verder konden uitbreiden dan alleen maar rond de haven.

Het landschap van de Lofoten is overweldigend met ruige spitse bergen, fjorden, meren en vele schilderachtige vissersdorpen, de midzomernachtzon in de zomer, het noorderlicht in najaar en winter en sneeuwrijke winters.
In het bijzonder het samenspel tussen licht enerzijds en de atmosfeer, bergen en het water anderzijds lokken al meer dan een eeuw schilders en fotografen waardoor er op de Lofoten veel, veelal kleine galeries, te vinden zijn.

Dørk, de papagaaiduikerhond als vaste excursiedeelnemer

De archipel van de Lofoten is vogelrijk met een rijke variatie. Geïsoleerde rotseilandjes spelen een grote rol als broedgebied voor in het bijzonder zeevogels. Beroemd zijn de zeevogelpopulaties op de eilanden Røst en Værøy, maar ook op andere eilandjes zoals nabij Nykvåg op Vesterålen is een behoorlijke zeevogelkolonie te vinden. Een jan van gentenkolonie is voor de kust van Austvågøya te vinden. In de winterperiode zijn er arctische wintergasten.
Op Værøy werden vroeger op grote schaal papagaaiduikers gevangen omdat men ze zo smakelijk vond. Pagaaiduikers heten in het Noors lundefugl en om de pagaaiduikers uit hun holen te halen gebruikte men de papagaaiduikerhond (lundehund) die erg lenig is en kan draaien in nauwe doorgangen. Deze hond, ongeveer zo groot als een vos, is een zoologische curiositeit. De soort heeft namelijk zes tenen aan de voeten en volgens deskundigen is dat niet meer bij enig hondenras voorgekomen sinds prehistorische tijden. Verder kan hij zijn oren sluiten zodat de gehoorgang wordt afgesloten voor vuil en vocht; heeft nekgewrichten die hem in staat stellen het hoofd achterwaarts te buigen en tenslotte extreem beweeglijke schoudergewrichten waardoor hij beide voorpoten volledig zijwaarts kan strekken. De soort wordt met uitsterven bedreigd en komt dan ook nog zelden op de Lofoten voor, terwijl de soort vroeger algemeen was op de Lofoten.
Niet alleen de vogelliefhebber komt op de Lofoten goed aan zijn of haar trekken, hetzelfde geldt voor de plantenliefhebber. Er komen veel bijzondere plantensoorten voor, waaronder alpine- en maritieme soorten en soorten van het veen. Bijzonder is het duingebied aan de Morfjord met een unieke flora.
In de winterperiode is het mogelijk in het gedeelte van de Atlantische Oceaan tussen Austvågøya en Vesterålen orka's waar te nemen. In de zomerperiode moet het voor het waarnemen van walvissen hogerop worden gezocht in de Atlantische Oceaan bij Andenes, zo'n 230 kilometer van Straumnes. Het gaat hier in het bijzonder om potvissen.

Het gastenverblijf **Kristine Moen Huset** (foto omslag) bevindt zich in de buurtschap Straumnes op het eiland Austvågøya, op 200 meter van de kustlijn van de Atlantische Oceaan en met twee kilometer op loopafstand van het vissershavenplaatsje Laukvik. Austvågøya is het grootste en meest oostelijke eiland van de Lofoten met een oppervlakte van 527 m2 en ongeveer 10.000 inwoners. De hoofdplaats van het eiland is Svolvær en andere plaatsen als Henningsvær, Laukvik en Kabelvåg. De haven van Svolvær is de grootste van de Lofoten en wordt aangedaan door de modernste vistrawlers.
Het eiland telt tien fjorden, waaronder het Grunnforfjord. De hoogste bergtop van de meer dan 20 hoge bergtoppen is 1.161 meter. Verder zijn er vele bergmeren, stranden, bossen, watervallen en moerassen.

Kaart met excursies

Verklaring letters

A.	30 juni	wandelexcursie omgeving Kristine Moen Huset en Laukvik
B.	1 juli	musea Kabelvåg
C.		via Fiskebøl naar de Morfjord en vervolgens naar Kristine Moen Huset
D.	2 juli	boottocht met de Stabben vanuit Laukvik naar zeevogelbroedplaatsen en Nykvåg
E.	3 juli	wandelexcursie top Matmora
F.		wandelexcursie door het veen bij Straumnes aan de voet van de Matmora
C.	5 juli	wandelexcursie duingebied Morfjord
F.		wandelexcursie langs het veen bij Straumnes aan de voet van de Matmora
G.	6 juli	wandelexcursie Grunnforfjord
H.	7 juli	boottocht met de Stabben vanuit Laukvik door de Gimsøystraumen naar Henningsvær
I.		wandelexcursie op zoek naar otters in kustgebied nabij Laukvik
J.	8 juli	walvisexcursie Andenes op de noordpunt van Andøya (verder buiten de kaart)
K.	9 juli	boottocht met de Stabben vanuit Laukvik naar jan van gentenkolonie

Dagverslagen 29 juni tot en met 10 juli 2009

Maandag 29 juni – Amsterdam - Oslo - Bodø - Swolvær - Laukvik

Voor bijna iedereen van ons voor het eerst voet op de Lofoten

Rond acht uur in de morgen kwam de ene na de andere deelnemer opdagen bij de balie van SAS op Schiphol. Alleen de taxi van Klaske liep in de ochtendspits vertraging op en dan blijkt maar weer eens hoe nuttig het is om ruim van te voren (3 uur) af te spreken.
Om 10:55 uur vertrokken we volgens schema naar Oslo. Daar moesten we zelf onze koffers verslepen naar de incheckbalie voor de vlucht naar Bodø. Zowel Tjalling als Dirk moesten daar hun schoenen uit trekken en werden uitgebreid gefouilleerd!
Van Bodø vertrokken we vervolgens met een kleiner toestel naar Svolvaer waar we om 18:00 uur werden opgehaald door Frans Houtman, onze gastheer, en zijn vriend Jan.
Zij brachten ons in ruim een half uur naar ons gastenverblijf, het Kristine Moen Huset in Laukvik: een prachtig gelegen groot huis met een ruime veranda aan drie zijden van het huis.
Gelegen in een schitterend landschap met ruig gebergte aan de ene kant en de Atlantische Oceaan aan de andere kant zouden we de komende dagen nog vaak genieten van het unieke uitzicht.
Na een lekkere maaltijd van onze gastvrouw Marijke Windhorst konden we nog even een wandelingetje maken naar het stenige strand met een geïmproviseerd zitje achter het huis van Frans en Marijke. Hier vlogen ons diverse kleine jagers voorbij!

Dirk Maas

Dinsdag 30 juni – Wandelexcursie omgeving Kristine Moen Huset

Op de eerste dag in Laukvik maken we een wandeling vanuit het Christine Moen Huset naar de haven van Laukvik en het moerasgebied ten zuiden ervan.
Zodra we de verharde weg verlaten en een zijpad inslaan duikt iedereen in de vegetatie met vele typisch boreale soorten: kraaiheide, overal bloeiende Zweedse kornoelje, zevenster, lavendelhei, veenbes en Rubus chamaemorus zijn de opvallende soorten.
Een prachtig mannetje keep laat zich bewonderen evenals vele barmsijzen.
Langs het pad vinden we verder mooie berkenboleten, grasklokjes, bleeksporig bosviooltje en veel knikkend nagelkruid. Het gebied

Het landschap met slikkerige inhammen is overweldigend

ten zuiden van de haven wordt gekenmerkt door een baai met vele slikkerige inhammen en een kweldervegetatie die op de hogere delen overgaat in een heide- en hoogveenvegetatie.
Silene uniflora, Silene maritima, Draba incana, Pyrola norvetica en Tofieldia pusilla worden hier gevonden.
Een hoogte in het gebied met prachtig uitzicht op de omgeving wordt volgens Frans regelmatig door een zeearend als post gebruikt: een soort troon.
Ook verder in het gebied blijken 2 zeearenden op een rotsachtige hoogte te zitten.
Heel mooi kunnen we een eindje verder met de telescoop een broedende kleine jager bewonderen.
In één van de inhammen van de baai fourageren enkele parelduikers.
Aan het eind van de wandeling komen we uit bij de weg van Laukvik naar het zuiden. Daar staat Marijke klaar met het busje om ons op te halen.

Dirk Maas

.

Woensdag 1 juli – Musea Kabelvåg en duingebied Morfjord

Het regent. Dat betekent dat vandaag niet de natuur, maar de cultuur aan beurt komt. In Kabelvåg zullen we een schilderijengalerie, een zee-aquarium en het Lofotenmuseum bezoeken. Acht leden van het gezelschap stappen bij Frans in het busje, de andere vier, onder wie mijn persoon, rijden met Marijke mee in de rode auto. De regen klettert op de voorruit, het landschap is grijs en de bergen gaan grotendeels schuil achter dikke pakken laaghangende wolken. Zo kan het dus ook zijn op de Lofoten; goed om de komende dagen te beseffen hoe ontzettend we boffen met het weer. Tussen de wolken door is toch even “De Geit” zichtbaar, de typische hoge tweetoppige rots, die waaghalzen uitdaagt van de ene top naar de andere te springen. Marijke vertelt van alles, hoe ze eerst tochten met een schip maakten en sedert enkele jaren vanuit een huis aan de wal reizen organiseren. Belangrijk als je in het buitenland iets wilt opzetten, zegt ze, is het hebben van goede contacten ter plaatse om je wegwijs te maken. Op de vraag of één wat groter busje niet handiger zou zijn – nu moet er steeds een tweede auto mee – antwoordt Marijke dat ze dat ook wel overwegen, maar dat dat een apart rijbewijs vereist, met een rij-examen in het Noors.

Spulletjes en een werk van Espolin

Enkelen van ons moeten pinnen bij de pinautomaat in Svolvær. We stoppen aan een plein, waar vroeger een grote jaarmarkt werd gehouden. Niet alleen kooplieden waren dan aanwezig, maar ook de dokter, de tandarts en de notaris; aldus Marijke. We gaan verder, richting Kabelvåg. Dit dorp was oorspronkelijk de belangrijkste plaats in de regio. Omstreeks het jaar 1000 was het een stad, die het bloeiende centrum van economische activiteit was, dit door de productie van stokvis, die toen al naar vele landen in Europa werd geëxporteerd. We passeren de grote kathedraal die dateert uit die tijd. Hij is geheel van hout gebouwd en is een van de oudste kerken van Noorwegen.
Ons eerste bezoek is aan de galerie die gewijd is aan Espolin, in Noorwegen een heel bekend schilder. Het begint met de filmvoorstelling van een uitgebreid interview dat opgenomen is in het laatst van zijn leven. De schilder werd geboren in Finnmark en trok later met zijn ouders naar de Lofoten. Het landschap van die twee streken en ook de visserij spelen een belangrijke rol in zijn werken.
Na de voorstelling gaan we die werken bekijken. Sommige mensen vinden zijn schilderijen somber, maar toch heeft hij mooie dingen gemaakt.
Hierna gaan we naar het zee-aquarium, er vlakbij. In de eerste plaats hebben we nu echter zin in koffie; voor Kr. 28 mag je je zo vaak inschenken als je wilt. Er staat een groot aquarium vol zilverige zalmen en een platte bak met zeesterren en platvissen. Graag had ik nog wat verder rondgekeken, maar om twaalf uur is er het voederen van de zeehonden en van de otters. Naar buiten dus. Het regent nog steeds een beetje. Enkele grijze zeehonden krijgen visjes toegeworpen,

waarbij ze als in een dolfinarium uit het water opspringen. De otters, soepele bruingrijze beesten, hebben ook flinke eetlust.

Er is nog meer te zien: diverse gebouwen van het Lofotenmuseum. We beginnen met een bezoek aan de museumwinkel. Er is allerlei informatie te krijgen en ze hebben mooie ansichten. Na een kortdurende lunchpauze in een ruimte er tegenover gaan we naar het huis van fotograaf Lind, die daar in het begin van de vorige eeuw zijn nering had. Vissers en het hele visserijbedrijf zijn door hem in beeld gebracht. Foto's, oude camera's en een vergrotingsapparaat zijn te zien in de benedenverdieping, die verder als museum is ingericht. Er zijn onder andere modellen van vissersschepen zoals die tot ongeveer 1940 in gebruik waren. Het zijn in feite de oude Vikingschepen: hoge, spitse voor- en achtersteven en één groot toprechthoekig zeil met een klein zeiltje. Een ander model toont een schip dat voor transport van de stokvis werd gebruikt. De bovenverdieping is nog ingericht zoals het in de tijd van de bewoners was. Daarna bekijken we een visserhuisje, een "rorbu". Het was het onderkomen van boeren uit Trøndelag, die in de winter en het vroege voorjaar hier kwamen vissen. Op de boerderij viel er dan weinig te doen, terwijl in hetzelfde jaargetijde de kabeljauw massaal de wateren rond de Lofoten binnentrok. Het is een simpel, met gras gedekt huisje: ruwhouten tafel en banken, een kachel en bedden in twee lagen tegen de achterwand. Een tweede huisje heeft de slaapplaatsen op zolder; het heeft ook een pleetje. Besloten wordt met een kijkje in een loods waar authentieke bootjes na een ruig leven op zee pensioen genieten.

Nordlandboot uit lang vervlogen tijden

Half twee in de auto's, is afgesproken. De natuur komt nu weer aan bod; we gaan naar de duinen van de Morfjord. Het wordt een vrij lange, afwisselende rit dwars door het eiland Austvågøya, over dammen en door tunnels, langs fjorden, dorpjes en haventjes. Achterin de Morfjord is een kleine nederzetting; de laatste permanente bewoners zijn kortgeleden vertrokkene en de huizen zijn nu alle zomerwoning. Halverwege de westoever stoppen we. Voordat we het terrein in gaan worden we nog gesterkt met thee en koffie, die Marijke in kannen in de kofferbak van haar auto heeft meegenomen. Het was daarnet droog, maar nu begint het toch weer te miezeren. Capes en regenjacks worden aangetrokken. De eerste organismen waarmee we worden geconfronteerd, zijn de knutjes. Ja, het is vochtig en windstil. Ik trek mijn capuchon zo ver mogelijk over mijn hoofd, maar toch weten ze me te vinden; muggenolie heb ik niet bij me.
Wonderlijk om hier, tegen de achtergrond van die steile bergen met hun sneeuwplakkaten, duinen te zien alsof we op een Waddeneiland zijn. Vanuit de zee is er zand de fjord binnengespoeld, en als dat gaat opstuiven krijg je duinen. Dit gebied is bekend om zijn rijke flora. Zelf zit ik in een plantenwerk-

Niet voor niets meegenomen

groep (die de duinen inventariseert), en dat maakt dat ik steeds automatisch kijk naar wat er voor mijn voeten groeit. Zo kom je vaak bekenden tegen die je ook in heel andere streken hebt gezien. De eerste die hier opvalt is de Pyrola, rondbladig wintergroen. Hij staat hier overal; in de Hollandse duinen is hij zeldzaam. Weer zo'n duinplant: Parnassia. De Erigeron (ik weet niet welke) herinner ik me uit Zuid-Noorwegen. Polygonium viviparum: eerder gezien in de bergen, op de Dovrefjell en op IJsland. Nog zo een: Tofieldia, tegengekomen op de fjell, op IJsland en op Spitsbergen. De Bartsia alpina tenslotte, de naam zegt het al, is een bekende uit de Alpen, maar hij groeit ook op IJsland, en nu zie ik hem hier. Wat zouden de overeenkomsten zijn van die heel verschillende biotopen waarin je een bepaalde plant aantreft, vraag je je dan af. Dat maakt een terrein als dit zo boeiend. Allemaal zijn we enthousiast, alleen niet over de knutjes.

Op de terugweg stoppen we even bij een meertje waarvan Frans weet dat er een roodkeelduiker broedt. Niets te zien; het busje rijdt alweer verder. Juist als onze auto zal volgen strijken er twee vogels op het water neer. Duikermodel, iets opgewipte snavel en, als een ervan even in de goede richting zwemt, inderdaad een bruinrode keel. De mensen uit het busje bálen als ze het horen.
De regen is nu eindelijk opgehouden, zodat we ons biertje buiten kunnen drinken. Het eten, rijst met kip-champignonsaus en sla, pudding met slagroom na, smaakt ons weer prima. Tijdens de koffie na het eten wordt voor ons de DVD over het noorderlicht gedraaid. Wat zou ik dat verschijnsel graag eens in volle glorie zien! Geoske, Dirk, Ruud en Klaske zetten zich nu aan het determineren van de gevonden planten; ik schijf mijn dagboek, want ik moet van deze dag verslag doen.

Nettie Gorter

Donderdag 2 juli – Boottocht zeevogelbroedplaatsen en Nykvåg
Vandaag onze eerste boottocht, naar zeevogelbroedplaatsen bij Nykvåg, een havenplaatsje op Langøya, op drie uur varen in noordelijke richting. De voorspelde windsterkte zou, althans voor ons landrotten, net aanvaardbaar zijn.
Lopend naar de haven wordt in het dorp de eerste tjiftjaf gescoord. Het aan boord klimmen gaat enkelen wat minder vlot af, maar er zijn vele helpende handen. De haven uit en op koers liggend zien we groepjes papegaaiduikers, soms alken, laag over het water vliegend, en enkele malen een solitaire vliegende of dobberende zwarte zeekoet. Ik sta even bij de boeg op de uitkijk maar gezien de deining ga ik toch liever in het midden van het schip staan/zitten. Het weer werkt behoorlijk mee en iedereen zit zichtbaar te genieten. De Stabben is een opgeknapte Noorse houten vissersboot (met stalen dek), gebouwd na WOII, met een stoere uitstraling, die in de havens ook van de Noren bekijks krijgt.

Een van de "muggenzwerm" papagaaiduikers

Naarmate we Langøya naderen zien we af en toe lage rotseilandjes met witte vogelschijtplekken en vaak wat rustende vogels, maar ook een flinke aalscholverkolonie. Aan de kust zien we enkele keren een huis en meer landinwaarts een kerkje. Hier bovenuit torenen steile kale bergen. Dichterbij ons doel zien we een lage rots met rustende kuifaalschovers: we onderscheiden de gele streep bij de snavel. Tenslotte arriveren we bij het grote eiland waar vooral papegaaiduikers broeden. Met op zeeniveau steile rotswanden, naar boven toe is het eiland meer afgerond met tussen de steenpartijen voldoende begroeide bodem om broedholen in te graven. De papegaaiduikers vliegen als een zwerm muggen rond de berg. Op het water dobberen nu grotere

groepen papegaaiduikers, zeekoeten en alken. Eénmaal wordt een dikbekzeekoet gezien. En rond de berg vliegen al gauw, behalve enkele raven en meerder grote mantelmeeuwen, ook een zeearend, nee 2, nee wel 5 á 6 zeearenden, meest juvenielen. We zijn druk met kijken en fotograferen. Pas achteraf realiseer ik me van de koeten en alken geen nestplekken te hebben gezien, ook op de foto's niet, maar anderen zagen wel enkele richels met nesten.

De tegenover gelegen haven Nykvåg wordt aangedaan: we gaan aan wal om de kleine drieteenmeeuwenkolonie die in de haven vlak langs de weg zit: vanaf 3 meter hoogte zitten de meeuwtjes hier met hun hoog opgebouwde nesten tegen de steile rotswand , soms dicht op elkaar. We zien zeer kleine en wat grotere kuikens, 1 tot 2 per nest. Daarnaast paren die nog lijken te moeten beginnen en op 't nest een ritueel opvoeren van wurgbewegingen en –geluiden, met hun felrode keel wijd open gesperd. Het "kittiwake, kittiwake" is niet van de lucht.
De haven weer uit gevaren is de wind even op zijn sterkst en de deining op de "Atlantische" golven maximaal: de meesten verlaten het dek om zichzelf en de camera's voor het buiswater te beschermen. Eenmaal met de wind meevarend en in de betrekkelijke luwte van de bergen is het weer prettig toeven aan dek. De zon schijnt regelmatig. Tenslotte lijkt het bijna windstil en met de boot in een slakkengangetje wordt aan dek de warme maaltijd opgediend, die ook nu heerlijk smaakt.
Dan als uitsmijter een grote verrassing: er komt een groep van negen kleinste jagers aan. Het zijn alle volwassen dieren. Schitterende slank, elegante vogels, die al foeragerend (hun voedsel van het wateroppervlak op pikkend) geruime tijd om ons heen hangen. Bijzonder, omdat kleinste jagers op de Lofoten zelden gezien worden. De meevarende Erik Fokke (die als natuurfotograaf en freelance journalist hier ook op de Lofoten is neergestreken (zie www.lofotenbilder.no), zal de waarneming doorgeven aan de deskundigen hier.

De uitsmijter van de dag, kleinste jager

Tenslottte enkele "natuurhistorische" overwegingen bij de waarnemingen.
Tijdens de zeevogelbroedtijd neemt het bestand van de lokale zeearenden toe met juvenielen uit de verre omgeving. Aangenomen wordt dat van verschillende soorten de broedresultaten hier er belangrijk door worden beïnvloed, bv. jan-van-genten. De keuze van de broedplaats van de drieteenmeeuwen voor in de haven is mogelijk ook een kwestie van hier enigszins beschermd te zijn voor de zeearenden.
Zwarte zeekoeten zijn inderdaad meer solitaire vogels. Het nestelen gaat ook solitair of in kleine groepjes.
Kleinste jagers zijn in mindere mate kleptoparasieten dan de andere jagers en wat wij zagen is de gebruikelijke manier van fourageren boven zeewater. Tijdens de broedtijd (op de toendra in het binnenland) zijn ze in hoge mate afhankelijk van de beschikbaarheid van lemmingen. Aangezien het lemmingenbestand dit seizoen is ingestort, lijkt het er veel op dat de waargenomen groep het broeden er geheel heeft aangegeven en is gaan zwerven buiten het directe broedgebied.

Ruud Kuipers

Vrijdag 3 juli - Onder de Matmora langs en door het veen
Vandaag staat op het programma de beklimming van de Matmora, de hoge berg die oprijst achter Kristine Moen Huset en de buurtschap Straumnes. Het zal een pittige tocht worden die voor enkelen van ons te zwaar geacht wordt, onder anderen voor mij. Voor ons is er een alternatief, dat op zeeniveau blijft. Dat alternatief maakt een tweede verslag nodig.

Het is fris, zonnig weer met een flinke noordoostenwind als we in een lange optocht op pad gaan, de “slakken” zoals gewoonlijk achteraan. Dirk staat ons op te wachten om het zijweggetje te wijzen waar de lichte wandeling begint, en dan spurt hij weg naar de vluggerds die al verder zijn. Ons groepje bestaat naast mij uit Henny, Ursula, Ellen en Tjalling. Laatstgenoemde zou fluitend in zeven stappen de Matmora op hebben kunnen rennen, maar hij geeft er de voorkeur aan Ellen gezelschap te houden. Een beschaduwd laantje vormt het eerste stuk van de route.
Nu we onze energie niet nodig hebben om te klimmen kunnen we onze aandacht wijden aan wat er zoal groeit; Zweedse kornoelje natuurlijk, en zevenster, en een grote berkenboleet, die een hoed heeft met de kleur en de omvang van een eierkoek. Een koperwiek zingt en een kramsvogel roept tsjak-tsjak. Het laantje leidt tot dicht onder de steile helling van de berg en buigt dan rechtsaf. Aan onze rechterhand houden we voorlopig een weiland dat geel ziet van de boterbloemen. Een heggemus - nog niet eerder gehoord - zit in de struiken te zingen en boven ons hoofd klinken de “wekkertjes” van de barmsijsjes. Een man barmsijs zit op een hek rood te wezen. Nog een vogeltje zit er op dat hek, in de kijker wordt het een man blauwborst. Roodgesterd of wit? We menen iets wits te zien. Tjalling weet hem in zijn teletoeter te vangen en toont hem op het schermpje. Roodgesterd, zonder twijfel.

Toch de roodgesterde!

De omgeving van het pad wordt nu hoe langer hoe minder gecultiveerd. In de berm groeit voornamelijk de eenbloemige braam, de *moltebær*. Verderop wuiven de witte pluisjes van veenpluis en eenarig wollegras. Er is ook nog een ander pluisdragertje, heel klein en ijl. Ik vergeet er een te plukken om thuis te determineren.
Het wordt tijd voor een korte koffiepauze. In een greppel naast het pad zetten we ons neer, buiten het bereik van de straffe wind. Hoe zou het met de anderen zijn ? We kijken naar boven en inderdaad, daar lopen mensen. Maar dat moet een andere groep zijn; er zijn er te veel. Met moeite komen we overeind en we vervolgen onze wandeling. Rechts van ons strekt zich nu een groot veengebied uit. Vanuit dat veen komt een wat weemoedig tweetonig fluitje aanwaaien. Een goudplevier! We hadden er ons al over verbaasd dat we die nog niet hadden waargenomen. Die lui daarboven komen vast terug met een heleboel leuke waarnemingen, maar dit kunnen wij hun vertellen.
Het pad wordt er niet gemakkelijker op. Een brede sleuf is er overdwars gegraven, maar met wat helpende handen komen we er allemaal overheen. En dan houdt het pad even later ineens op; palen en draad. Wat nu? Volgens de aanwijzingen moest er nu een weg naar links zijn, om uiteindelijk bij de begraafplaats uit te komen, maar dat pad valt niet te ontdekken. Wel ligt er een plank over het slootje naar rechts, het veen in. Die plank ligt er niet voor niks, er moet dus iets van een pad zijn. Zou je denken. We gaan het proberen, in de richting van waar zich die begraafplaats bevindt. Nu, van een

Elke stap moet worden veroverd!

pad is absoluut geen sprake. Vlak voor ons is een plasje met waterdrieblad; die kant dus niet uit, iets anders proberen. Het wordt een moeizame zoektocht naar de beste plekken om er je voeten neer te zetten. Het ene moment dreig je weg te zakken in de nattigheid, dan weer moet je oppassen niet je enkel te verstuiken door van een pol heide af te kukelen. Soms weet je even helemáál niet hoe je verder moet. Zo knokken we ons vele honderden meters voort; elke stap moet worden veroverd. Die andere tocht zou te zwaar voor ons zijn ….. Ik zegen mijn nieuwe, goed waterdichte bergschoenen en ik ben blij mijn stok als extra steunpunt te hebben. Aan de vegetatie besteden we nauwelijks aandacht. Een vage herinnering heb ik slechts aan vetblad, lavendelheide en feloranje kleddernat veenmos. Toch vind ik het boeiend, deze intensieve kennismaking met een vegetatietype dat oorspronkelijk in Noordwest-Europa heel algemeen was. Tjalling is als een padvinder vooruitgelopen om de beste plekken te vinden, en zo bereiken we tenslotte een droge, wat hogere plek vlakbij de begraafplaats. Hèhè, we gaan er bij zitten. We eten ons laatste brood op en we drinken de laatste koffie. Laten we weer eens naar boven kijken ! Daar lopen er zeven kleine poppetjes allemaal achter elkaar bovenover de berg, en we menen er reisgenoten in te herkennen.

Zeven wel heel kleine KNNV-poppetjes bovenover de Matmora

Als je een vreemd land wil leren kennen, moet je ook de begraafplaatsen bezoeken; die zijn overal verschillend. De graven hier zijn alle keurig verzorgd. Geen zerken, de stenen staan zó in het gras, en niet hutje-mutje vlakbij elkaar, maar op ruime afstand. In dit land is er ruimte. Maar buiten het hek ligt een slordige rij stenen van graven die zijn geruimd. Eeuwige rust is ook hier niet gegarandeerd.

We gaan nu naar huis. Helaas moeten we daarbij een paar kilometer lopen langs de weg naar Svolvær, waar ons toch vrij veel auto's passeren. De andere vier lopen ver voor me uit. Ik probeer niet meer hun tempo bij te houden, maar ik besteed wat aandacht aan de planten. In een slootje groeit waterdrieblad en in de berm staan orchideeën zo fors als hyacinten. Of het de gevlekte, de brede, de vleeskleurige of de rietorchis is, ik doe geen moeite. Vlak langs het wegdek, valt me eens te meer op, bloeit overdadig de rolklaver. Om half drie ben ik thuis, ver na de anderen. Vanaf het terras richten we onze kijkers naar boven, en ja hoor, daar zit de hele club op een kluitje op de rand van de berg. Half zes is het als ze terugkomen, moe maar monter, en enthousiast over het uitzicht dat ze daarboven gehad hebben. Hier stop ik. De verdere belevenissen kunt u lezen in het andere verslag van deze dag, dat geschreven is door Olga.

Nettie Gorter

De tocht naar de Matmora

Na een uitgebreid ontbijt en het klaarmaken van de lunchpakketten gingen we even na half tien op weg naar de berg Matmora. Slechts één van de reisgenoten ontbrak, zij had een snipperdag. Letterlijk vertaald betekent de naam Matmora: *Eten (van de) Moeder*. Vroeger leverde de berg blijkbaar veel voedsel op; te denken valt aan bessen, paddestoelen en wild. Ook leven er halfwilde schapen van een oud Noors ras, en in de Hesthausfjord en de meren aan de oostkant van de berg zit vis.

Na een of twee kilometer in oostelijke richting langs de kustweg te hebben gewandeld splitste de groep zich in tweeën. Vijf van ons sloegen een pad naar het Zuiden in dat een min of meer vlakke wandeling langs de voet van de berg terug beloofde; de zes anderen volgden nog even de weg, om onder leiding van onze gastheer Frans en zijn hond Dørk bij het pad naar boven uit te komen. Frans vertelde dat dit een van de meest belopen paden van de Lofoten is, maar dat valt er niet aan te zien. Het is smal en het voert over rotsen, keien en boomwortels onder een hoek van bijna vijfenveertig graden ongeveer 430 meter omhoog. Er zitten een paar kleine plateaus in, waar je even op adem kunt komen. We klommen het grootste stuk door vrij laag berkenbos, waarvan de stammetjes op moeilijke stukken houvast boden. Ongeveer halverwege besloot ik het voorbeeld van Dørk te volgen en op vier pootjes verder te gaan. Hierdoor werd ik intensief met mijn neus op de flora gedrukt. Overal stond Zweedse kornoelje, en af en toe vetblad. Op vochtige plekken groeiden wilgenstruiken, onder andere de witbehaarde, viltige *Salix lapponum*. Boven de boomgrens op de bergweide bestond de begroeiing hoofdzakelijk uit een verende mat van kraaiheide en vrij veel beredruif *(Arctostaphylos uva-ursi)* Verder vonden we een heel kleine Alpenazalea (*Loiseleuria procumbens*), twee soorten hoornbloem, nl. *Cerastium alpinum* en *C. cerastoïdes*, de stengelloze silene (*S. acaulis*) en een bies (*Juncus trifidus*).

De welhaast nationale bes, nog niet helemaal rijp

Natuurlijk stond er ook de welhaast nationale bes van Scandinavië, *Rubus chamaemorus*, die in het Noors *moltebær* genoemd wordt en in het Zweeds *hjortron*; in Finland staat de bloem afgebeeld op het twee-eurostuk. Het is een laag plantje, waarvan de vrucht er uitziet als een gele braam. Deze wordt verzameld en er wordt onder andere jam van gemaakt.

Op de bergwei aangekomen – of was het een plateautje eerder ? – zagen we beneden ons een paar rode stipjes. Een blik door de kijker toonde dat daar de andere groep rust hield. We liepen verder, naar een kale rots waar iemand een soort brievenbus had geplaatst. Frans had er eerder een "gastenboek" ingestopt, en daarin hebben we allen onze naam geschreven. Het uitzicht vanaf dat punt naar het Zuiden en het Oosten was schitterend. We keken uit op een hemelsblauw bergmeer in de diepte; dit meer was omgeven door puntige bergruggen waarop nog plekken sneeuw lagen. Om er zo lang mogelijk van te kunnen genieten haalden we hier onze lunchpakketten tevoorschijn. Het was warm, zonnig en droog, wat maakte dat we zo op de grond konden zitten. Intussen kwam er een groep van tien Duits sprekende toeristen voorbij die, zoals we op de terugweg zagen, hun klimsporen hadden achtergelaten in de vorm van afgebroken berkentakken.

Toen we verder gingen stuitten we op een groepje langharige halfwilde schapen. Dørk gromde tegen ze, dit waren duidelijk andere dieren dan de schapen die hij thuis gewend was. Hij ging er gelukkig niet achteraan. De schapenpaadjes waren zo smal en diep uitgesleten dat je er maar beter naast kon lopen. We kwamen ook langs een vreemde rotsformatie op de rand van de afgrond; het leek wel de ruïne van een groot gebouw. Een paar dagen later zouden we vanuit de Hesthausfjord de "ruïne" van onderaf zien. Op het gebied van vogels leverde de tocht niet veel bijzonders op. We zagen de snelle vlucht van een valk – maar welke? - en in het bos waren fitissen te horen. Op de bergwei vloog er een heel verontruste tapuit voor ons uit; rondkijkend ontdekten we bij een paar dikke stenen zijn jong.

Na nog een kleine pauze op de noordrand van de bergwei moesten we weer naar beneden. Op de heenweg had ik al geprobeerd niet te veel aan de steile terugweg te denken, maar nu ontkwam ik er niet aan. Mijn remspieren raakten doorgebrand en ik moest kiezen tussen een flinke achterstand op de groep of het risico lopen om ver voor de groep uit beneden te komen. Onze reisleider Dirk verloste me uit dit dilemma door op strategische punten de helpende hand te bieden. Tegen half zes waren we terug bij Kristine Moen Huset.

De bergen achter ons hadden een heel onwezenlijke sfeer

Na een lekkere driegangenmaaltijd waren we weer helemaal gerestaureerd. Onze gastvrouw Marijke had als dessert *midnattsol* gemaakt, gelatinepudding in rood, oranje en goudgeel, waar de zon vonken uit sloeg als je die tegen het licht hield. Bij middernachtzon kan de lucht soms werkelijk deze kleuren hebben, zei Marijke.

Een paar enthousiastelingen hielden zich bij de avondkoffie/thee nog bezig met het determineren van de gevonden planten. Daarna besloot men wakker te blijven om de echte middernachtzon te bekijken, hetzij buiten, hetzij vanuit het warme bed. De meesten van ons brachten het op dik aangekleed de ruim honderd meter naar de zee te lopen. De wind die vanuit de poolzee kwam aanwaaien was ijzig koud, maar had een tintelende frisheid. Onderwijl riepen en floten er nog allerlei vogels om ons heen. De middernachtzon zelf was deze keer minder spectaculair dan het dessert. De zon ging voor een deel schuil achter een lage wolkenbank, maar de bergen achter ons die door een zacht roze licht werden beschenen hadden een heel onwezenlijke sfeer.

Dat was een mooie overgang naar de volgende dag.

Olga Gorter

Zaterdag 4 juli 2009 – Excursievrije dag

Vandaag is het feest! Niet zozeer omdat we een excursievrije dag hebben, maar het zijn de Laukvikdagen. De dagen beginnen met om 09.00 uur het hijsen van de Noorse vlag en er is bijna geen huis in de omgeving waar deze ontbreekt. Mensen uit de hele streek trekken naar de haven van Laukvik om elkaar te ontmoeten en het is er dan ook een drukte van belang. Voor de kinderen zijn er activiteiten zoals een zeepkistenrace en in de haven ligt een soort zeepbaantje.

Een excursievrije dag heeft natuurlijk ook zijn bekoring: kan ieder bv. in de buurt dat plekje opzoeken dat hem of haar de afgelopen week zo boeide in dit fantastische landschap. De meesten van ons bezoeken ook de markt bij de haven met onder andere heel veel streekproducten en/of proeven de heerlijkheden in het Laukvik Kulturhus, zoals taarten te kust en te keur. Zouden die rode harten die we op de meest gekke plekken, zoals onder het plaatsnamenbord van onze buurtschap Straumnes, tegenkwamen daar mee te maken hebben?

Gezien de grote verscheidenheid aan taarten moeten die ook overal in de buurt gebakken zijn want we hadden de afgelopen week nergens een bakker gezien. Is er eentje op dan wordt de volgende van weer een andere soort erbij gezet. Ook ons dagelijks brood wordt gebakken door onze gastvrouw Marijke zelf. Het museumpje aan de haven is zelfs open maar dat stelde niet

zoveel voor. Net zoals zo'n beetje bij ons allemaal ligt hier ook het meeste op de zolder. De feestactiviteiten zijn vrijdagavond al begonnen en duurden tot en met de zondag.
Er werden zowaar ook nog waarnemingen gedaan. Zo scoorden we binnen onze groep de "geluksvogel". Al vroeg zagen we Ruud al op het puntje van een heuvel aan de Oceaan staan. Hij trok zijn eigen excursieplan en bezocht in de middag het moerasgebied onder de Matmora. Een wens van velen ging bij hem in vervulling: hij zag de giervalk die volgens de vogellijst van 1997 met enkele paartjes op de Lofoten broedt. De komende week zal voor hem nog een gelukje in petto hebben.
Na de markt en het museumpje bezocht te hebben en van taart te hebben genoten gingen we ons geluk ook maar eens beproeven en wandelden langs de haven, waar twee paartjes gewoon op de losse stenen broedende bontbekplevieren alarm sloegen, onder de stokvissen door naar de baai op zoek naar otters. Helaas!

Ellen en Tjalling van der Meer

Zondag 5 juli – Tweede bezoek Morfjord en wandeling langs het veen
Vandaag staan opnieuw de duinen van de Morfjord op het programma. Het was enkele dagen geleden zo'n succes dat we er graag een tweede keer willen kijken, en nu wat langer. Op weg naar de Morfjord passeren we weer het plasje van de roodkeelduikers. Degenen die deze vogels de vorige keer gemist hebben, komen nu ook aan hun trekken. Er zwemt op dit moment echter maar één duiker rond. We worden weer afgezet op dezelfde plek van de vorige keer. Het is koud en er staat een harde wind, wat het grote voordeel heeft dat de knutjes, onze kwelgeesten van woensdag, zich niet laten zien én niet laten voelen. Het imposante decor van de Morfjord, de steile spitse bergen met hun sneeuwplekken, gaat ten dele schuil achter grijze wolkenmassa's, en onder die wolken hangt hier en daar een wittig neerslaggordijntje. Het zal in de loop van de morgen niet helemaal droog blijven. We beginnen met een korte koffiepauze, zittend middenin de flora. Geoske trakteert op *levser*, in punten gesneden zoete pannenkoeken, die ze gisteren gekocht heeft op de markt in Laukvik. Daarna gaat ieder zijn weegs. Het terrein is veel gevarieerder dan we ons van de eerdere kennismaking herinnerden. Er zijn hoge witte stuifzandkoppen met de grijsblauwe zandhaver als enige begroeiing, maar er zijn ook tot op het grondwater uitgestoven vlakten, en er is een half-dicht gegroeid duinplasje omringd door moerassig terrein.

Een imposant decor

Bij mijn eerste indrukken, beschreven in het verslag van woensdag, had ik nog vergeten de Silene maritima (hoe noem je die in het Nederlands ? Zee-silene ?) te noemen, die hier overal aanwezig is. Zijn wortels lijken een rol te spelen bij het vastleggen van het stuifzand, wat de zandzegge in de Nederlandse duinen doet. In het moeras valt ook van alles te ontdekken. Waterdrieblad staat er – wat zijn die bloemetjes mooi ! -, gevlekte orchis, wateraardbei en lidrus; daar waar ik nog net geen natte voeten krijg zie ik lavendelheide staan. Klaske is op waterschoenen het moeras ingelopen en is zo geïnteresseerd in wat ze daar allemaal ziet dat ze natte broekspijpen riskeert. Telkens weer verbaas je je over de rijkdom van dit terrein. Echte bijzonderheden hier zijn, volgens degenen die er meer van weten dan ik, de grote keverorchis, de stekende wolfsklauw en de Tofieldia pusilla. Om half twee weer bij de auto's zijn, was gezegd. Ik merk dat ik veel verder afgedwaald ben dan ik had gedacht. Telkens weer kom ik voor nieuwe hoogten en nieuwe laagten te staan en ik beland nog in een valleitje dat blauw ziet van de jacobsladder. Uiteindelijk bereik ik de weg, maar welke kant moet ik nu uit ? Frans en Marijke staan gelukkig uit te kijken naar mij en naar andere verloren schapen. De rest van het gezelschap zit al aan de lunch, met uitzicht over de fjord. Aan de overkant vliegt en zwemt een grote groep middelste zaagbekken.

Op de terugreis stoppen we opnieuw bij het plasje van de roodkeelduikers. Ze zijn er nu alle twee. We worden daarna afgezet bij de begraafplaats; de Matmora-gangers zijn hier niet eerder geweest. Floristisch valt er natuurlijk weinig te beleven, of het moesten de goed verzorgde bloemperkjes zijn bij sommige graven. Eén graf is getooid met felgekleurde kunstbloemen…. Op twee van de stenen wordt speciaal vermeld dat zij die er liggen, jonge kerels nog, zijn omgekomen bij de ramp met het vissersschip dat in 1946 bij Laukvik met alle zeventien opvarenden is vergaan. Hun namen hebben we ook kunnen lezen op de zuil bij de haven. Alle vissers uit Laukvik die de afgelopen eeuw zijn omgekomen staan er op genoemd. De vis wordt duur betaald.
We volgen nu de route die wij vrijdag met ons kleine clubje hadden moeten lopen, maar dan in omgekeerde richting. Het pad, een landweggetje, leidt naar een bos, aangeplant waarschijnlijk. We volgen nu een tijdlang een beschutte laan, ja, mét muggen, maar ook met leuke plantjes, vooral in het beekje dat langs het pad loopt. Dotterbloemen staan er, enkele zelfs nog in bloei, en linnaeusklokjes, en witte sterretjes die door Klaske worden herkend als Saxifraga stellaria. De barmsijsjes zingen en de kepen roepen kjèèp-kjèèp. De laan houdt na enige honderden meters abrupt op, maar er voert wel een pad verder het bos in, over stenen, door modderige laagten en kronkelend tussen de bomen door. Waar we het bos uit komen staan we onverwacht op het punt waar dat weggetje van eergisteren plotseling ophield. Dit bospad hadden we toen moeten inslaan, maar het begin van dat pad was ons helemaal niet opgevallen en de andere kant uit lag er wel die plank het veen in. Het landweggetje volgen we een eind terug. Ik kijk uit naar dat heel kleine wollegrasje dat ik eerder meende te zien, maar ik kan hem niet terugvinden. Bij een driesprong houden we even pauze; verscheidene van ons gaan er comfortabel bij liggen. Weer overeind gekomen vervolgen we de wandeling, nu het zijweggetje in. Het voert wel door het veen, maar het is recht en goed begaanbaar. Er worden nog verscheidene plantjes gevonden. De kopgroep is nu echter zo ver vooruit bij de “slak” die ik ben, dat ik die waarnemingen niet kan meebeleven. Polygonium viviparum, berendruif en loiseleuria worden mij later genoemd. Helemaal aan het eind, vlak bij de sportvelden van Laukvik, is het pad nog even ontzettend drassig. Dirk is achtergebleven en wacht mij op om mij er doorheen te loodsen. Dank je wel, Dirk ! Zelf zie ik, naar beneden kijkend, nog een exemplaar van de rondbladige zonnedauw. Kristina Moens Huset is nu niet ver meer.

Thuisgekomen zitten we in het zonnetje op het terras onder het genot van een glaasje of flesje dat we van binnen gehaald hebben. Dirk zet zich aan het schoonmaken van de lenzen van al onze kijkers; dat ziet hij blijkbaar als zijn taak als reisleider. De rest van de dag verloopt weer zoals de voorgaande dagen. Om zes uur eten – hapje met zalm, penne met spinazieroomsaus en tomatensla, ijs – en daarna koffie. Er wordt ’s avonds weer ijverig gedetermineerd en ik vraag wat de resultaten zijn, dit om in mijn verslag te verwerken. In een onbewaakt ogenblik heb ik namelijk toegezegd ook deze dag te zullen beschrijven.

Nettie Gorter

De duinen aan de Morfjord zijn bijzonder florarijk met maanvaren, parnassia en rondbladig wintergroen

Maandag 6 juli 2009 – wandelexcursie Grunnforfjord

Om half tien vertrok de groep in de bus en de auto richting de “Dam”. Deze was even voorbij Delp.

Samenspel tussen licht, bergen en water in de Grunnforfjord

In het begin volgden we de gemakkelijke weg langs de Grunnforfjord. De vogelaars merkten meteen een raaf op die door een bonte kraai achterna werd gezeten. Ook was een beflijster goed te zien. Ruud zag een oeverloper. In de verte vloog een zeearend.

Bij de bruggetjes hielden we koffie- / theepauze. Hier hadden we een prachtig uitzicht over de twee mooie meren. Bij het Heimervatnet werd het pad wat smaller en moeilijker om te lopen. Heel duidelijk kon je hier zien hoe een gletsjer zich door een vernauwing in het dal had gedrukt en de wanden glad had gemaakt.

De snelle wandelaars bereikten onder leiding van Frans vlugger het eindpunt van het meer. Eerder had Dirk met een touw een dood schaap onder de rotsen vandaan in het zicht getrokken. De anderen liepen met Dirk hun eigen tempo. Tevens kregen zij ook meer tijd om naar het landschap te kijken en /of te fotograferen.

De lunchpauze werd bij het einde van het meer gehouden. Vijf zomerhuisjes stonden hier.

Inmiddels was de groep van Frans alweer op pad langs een volgend meer en naar een waterval bij het Hekkelstjørna waar Francien een waterspreeuw zag. Zij moesten daarbij door het veen met veel veenpluis, bloeiend vetblad; veel orchideeën werden al waargenomen.

Op de terugweg liepen vier mensen van de groep van Frans dezelfde route terug, drie mensen liepen door het “Trollenbos”. Deze laatste groep was zo fortuinlijk om een moerassneeuwhoen waar te nemen.

De groep onder leiding van Dirk heeft de terugweg op eigen, rustige manier gedaan. Tjalling en Ellen bestudeerden het veen en zagen onder andere veenbes, bloeiende lavendelheide en bosbes. Ursula en ik bekeken vooral het landschap en de kleuren van het water en de wolken. Dirk zag 5 eidereenden op een eilandje. Na een kleine pauze liepen we door het dorpje Delp terug naar het Kristina Moen Huset. Dit was nog wel één uur lopen.

Het was een mooie droge dag met veel wind en wat zon. Typerend voor de Lofoten.

Ursula Wittbrodt en Henny Vernooij

Dinsdag, 7 juli 2009 – boottocht Henningsvaer

Henningsvaer, een verder wel pittoreske vissershaven

Op dinsdag 7 juli (het was weer mooi weer) voeren we met de Stabben in zuidelijke richting van Laukvik naar Henningsvaer. De tocht ging tussen Austvågøya en Vestågøya door. Het was in tegenstelling tot de eerdere tochten op zee, een tocht door een fjord. Er stond een matige wind. Na twee uur varen, met onderweg de grote jager, zaagbekken, eidereenden met jongen, een jonge zeearend, en aan de wal hier en daar een kleine camping, arriveerden we in Henningsvaer. Dit is een populaire vissershaven met goede kabeljauwvangsten en hier en daar rekken voor de stokvis. Tegenwoordig komen er ook heel wat toeristen.

We werden meteen al verwelkomd met een flauwe Nederlandse grap, later ettelijke Italianen die de stokvis komen bekijken. Diverse logeermogelijkheden en eetgelegenheden, een enkele galerie en de onvermijdelijke glasblazerij completeerden de aanblik van dit verder wel pittoreske dorp. Er schijnen 750 inwoners te zijn, een kleuterschool met spelende kinderen, verder wat winkeltjes en bedrijvigheid, maar langs de kade een aantal vervallen gebouwen gaven blijk van het dagelijkse leven hier.
In het plaatselijke museum bezochten we de tentoongestelde werken van Karl Erik Harr, (geboren 1940) een Neoromantische schilder van Noordnoorse taferelen. Hij blijkt daarnaast een bekend illustrator en graficus te zijn. Ik was niet erg geïmponeerd, maar dat kan ook te maken hebben met de nogal sombere toon van zijn werk. Op Google zag ik grafisch werk dat me mooi leek.
Bij onze terugtocht was het wat ruiger weer geworden. Op zee zagen we de papegaaiduikers, drieteenmeeuwen, en aalscholvers. Om 4 uur waren we terug in Laukvik waar het terras ons lokte.

Francien Karsten

Otters spotten
De boottocht naar Henningsvaer was natuurlijk niet bepaald vermoeiend zodat Dirk, Ruud en Tjalling 's avonds om kwart voor tien vertrokken om hun ottergeluk te beproeven in het baaiengebied bij Laukvik. Niet langs gebaande wegen en paden maar door de velden achter Kristine Moen Huset, door het bos en dwars door het moerasgebied. Dat hier aan de kust otters voorkomen had Frans ons de eerste excursiedag al verteld en voor deze avond was door hem ook het meest gunstige tijdstip in verband met het getij en daarbij de kortste weg om er te komen aangegeven. In het moerasgebied aangekomen kruisten twee wilde zwanen ons pad, zeldzame zomergasten op de Lofoten. Midden in het moeras op een droog stuk was zowaar een voetbalveldje met een heuse goal.
We nestelden ons wisselend op wat hoge punten om met een telescooop, toch wel op een afstand van zeker 500 meter, de rotsen aan de kustlijn af te zoeken. We hadden geen geluk tot ……Ruud in de telescooop op hele grote afstand een otter op een kleine rots pal aan de kustlijn ontdekte. De geluksvogel: eerst als enige van ons enkele dagen daarvoor al een giervalk waarnemen en nu ook nog als enige een otter spotten want toen wij aan de beurt waren om een blik door de telescoop te werpen hield het beestje het voor gezien en liet zich dus aan ons niet meer zien.
Langs de haven van Laukvik en vandaar de 2,5 kilometer langs de weg naar Straumnes liepen we terug naar Kristine Moen Huset waar we de 8e juli tegen enen met een prachtige zon boven de bergen van het eiland aan de overkant (zie foto op de omslag) aankwamen. Op zich al een belevenis! In zo'n fantastische sfeer heb je eigenlijk helemaal geen zin om je bed op te zoeken!

Tjalling van der Meer

Woensdag 8 juli 2009 – Walvissafari Andenes

Potvissen eten grote inktvissen met enorme tentakels

Verslag van een zeer lange dag; de walvissafari vanuit Andenes staat op het program.
Vroeg ontbijt vandaag. Om 7.30 uur vertrek met het busje en de auto voor een rit van ongeveer 3 ½ uur. De dikke kleren zijn al aan of in de rugzakken gestopt. We steken eerst ons eigen eiland Austvågøya over tot aan Vestpollen en pakken daar de E10 tot Hanøy. Via een tunnel van 6,4 km onder een fjord door komen we op het eiland Hinnøya. Dan volgen we de westkust tot Risøyhamn op Andøya. Onderweg passeren we zeker 10 tunnels. Vanaf Risøyhamn volgen we de oostkust naar Andenes. Het laatste

stuk is opmerkelijk vlak. Onderweg zijn we nog gestopt op een parkeerplaats met een mooi uitzicht over water en bergen. Frans heeft koffie/thee en koekjes en er is zowaar een wc-gebouwtje.
Onderweg wordt onder andere gespot een goudplevier in zomerkleed, wilde zwanen, een taigagaai. Tegen elven zijn we in Andenes.

Hoewel er net een boot met toeristen is vertrokken, is het niet zeker of er vanmiddag nog een boot gaat. De wind is vrij hard. Er is al 5 dagen geen excursieboot uitgevaren. Om 14.00 uur zal de kapitein doorgeven of er gevaren kan worden. Maar eerst krijgen we een rondleiding van een Nederlandstalige gids. We krijgen uitleg over de evolutie, bouw en levenswijze van de walvissen. Er ligt een imposant geraamte van een potvis. Verder vertelt ze dat potvissen met elkaar communiceren via “klikgeluiden”. Het tempo van en het aantal klikken verschilt per groep. Ze laat ons de klikgeluiden ook horen. Als de rondleiding klaar is begint het grote wachten. We lopen naar de haven om te zien en voelen hoe hard de wind is en slenteren door het saaie dorp. Om twee uur gaat Frans informeren en de tocht blijkt toch door te gaan! We krijgen een ticket en naar believen een anti-zeeziektepil. Om 15.30 uur vertrekken we de haven uit, de Atlantische Oceaan tegemoet. Al snel worden de eerste mensen zeeziek en worden de spuugzakken uitgedeeld. Vanwege de lange deining op zee gaat deze boot snel schommelen en draaien volgens de gids. Gelukkig wordt niemand van onze groep zeeziek. De potvissen worden verwacht op de rand van het continentale plat, een uurtje varen. De boot heeft apparatuur om de “klikgeluiden” van de potvissen op te vangen en te laten horen. En inderdaad laat de kapitein na verloop van tijd de geluiden horen. Gespannen wordt door iedereen de zee afgetuurd. Het duurt even maar dan wordt omgeroepen dat hij aan stuurboord te zien is. En tja, ik sta aan bakboordzijde. Snel naar het bovendek en dan zie ik zijn rug tussen alle hoofden en ratelende fototoestellen door. De stoom die hij uitblaast is goed te zien en best spectaculair. Als hij gaat duiken wordt omgeroepen “ready for diving” en dan gaat zijn grote staartvin verticaal de lucht in voordat hij in de diepte verdwijnt.

Even uitblazen

“Ready voor diving!”

De gids vertelt dat het Glenn was, herkenbaar aan een witte vlek vlak voor zijn vin. Glenn is 17 meter lang en zwemt hier al een tijdje rond. Na enige tijd worden weer klikgeluidjes gehoord en verschijnt Glenn opnieuw. Hij toont weer een stuk van zijn rug, blijft dit keer ‘lang’ boven, blaast weer stoomwolken uit en duikt dan de diepte in na eerst zijn staartvin aan alle toeristen getoond te hebben. Daar zijn we dus voor gekomen! De tocht is geslaagd en de terugtocht wordt ingezet. Omstreeks 19.15 uur varen we de haven van Andenes in en gaan aan wal.

Na deze spannende tocht gaan we eerst eten in Andenes. Rond half 10 vertrekken we weer op weg naar huis via de westkust van Andøya . Frans last nog een stop in zodat we naar een heilige plek van de Samen kunnen klauteren. Op deze plek vonden ook trouwceremonies plaats totdat dit ritueel in Noorwegen verboden werd! Vanaf Risøyhamn gaan we dezelfde weg terug. Het merendeel van de groep valt in een diepe slaap, al dan niet met een grote open mond. Geoske en ik hebben de taak om chauffeur Frans wakker te houden. Daardoor zien wij als een van de weinigen hoe mooi het landschap verandert. Boven water ontstaat een mistlaagje. Als daar ineens

de middernachtszon op schijnt kleurt alles plotseling goud. De rotsige bergen kleuren naar roze. Alles ziet er ineens heel mysterieus uit, jammer dat de trollen zich niet aan ons laten zien.

Om 01.15 uur zijn we weer bij het Kristine Moen Huset. Moe, maar vooral genoten van het laatste stukje rijden door het prachtige Austvagøya.

Meriam Mentink

Donderdag 9 juli 2009 – Boottocht jan van gentenkolonie

De laatste excursiedag gingen we met de boot vanuit de haven van Laukvik naar de kolonie jan van genten die vanuit het huis als wit rotseiland te zien was. Links en rechts van het schip vlogen papegaaiduikers, zeekoeten, alken en kuifaalscholvers voorbij.

Het rotseiland met de kolonie jan van genten bleek uit twee delen te bestaan: op het ene deel bevonden zich naar schatting 600 – 700 jan van genten, op het andere deel bivakkeerde een vogelwachter die ons nauwlettend observeerde. Frans vertelde ons dat de kolonie in andere jaren vlak voor het uitvliegen van de jongen was geplunderd door vele zeearenden.

Met de wind in de zeilen voor de laatste keer naar Laukvik

Op de terugweg werd het zeil gehesen en zeilden we voor de wind naar de haven terug, genietend van het prachtige weer en de voorbij vliegende zeevogels. In de verte voer de Kustwacht al spelevarend voorbij.

Deze dag was een prachtige afsluiting van een fantastisch verblijf in de natuur van de Lofoten.

Dirk Maas

Vrijdag 10 juli - Terugreis

De terugreis verliep zonder problemen.

Veel indrukken rijker weer terug naar huis

Om half tien vertrokken we met auto en minibus via de mooie route langs diverse meren naar Svolvaer. Onderweg meende Geoske in een van de meren nog enkele kuifduikers te zien.

Om even over half twaalf vertrokken we weer met het tweemotorig propellervliegtuig naar Bodø. Daar hadden we 40 minuten voor de overstap op het vliegtuig naar Oslo. Hier moesten we ons nog ruim twee uur verpozen alvorens te vertrekken naar Schiphol waar we om 18:05 uur aankwamen.

Rond half zeven zat iedereen in de auto of trein op weg naar huis na een geslaagde reis naar de Lofoten.

Dirk Maas

Bijlagen - waarnemingenlijsten

Bijlage 1: waarnemingenlijst plantensoorten

In onderstaande lijst zijn alle tijdens het verblijf waargenomen plantensoorten opgenomen. Het betreft hier zowel de waargenomen soorten tijdens de excursies op de Lofoten als tijdens de excursie naar de zeevogelkolonies, tijdens welke we een wandeling in Nykvåg op Vesterålen maakten. De lijst is opgesteld door Klaske Kubbe.

	Latijnse naam	***Nederlandse naam***
1	Aconitum lycoctonum	
2	Alchemilla vulgaris	*Vrouwenmantel*
3	Alchemilla alpina	
4	Andromeda polyfolia	Lavendelheide
5	Antennaria dioica	Rozenkransje
6	Aquilegia vulgaris	Akelei
7	Arctostaplylos alpina	Berendruif
8	Armeria martima	Engels gras
9	Bartsia alpina	Alpenhelm
10	Betula nana	Dwergberk
11	Calluna vulgaris	Hei
12	Campanula rotundifolia	Grasklokje
13	Caltha palustris	Dotter
14	Cardamine protensis	Pinksterbloem
15	Carex atrafusca	
16	Carex echinata	Sterzegge
17	Carex rariflora	
18	Cicerbita alpina	Alpensla
19	Cirsum helenioides	
20	Cerastium alpinum	
21	Cerastium cerastoides	
22	Cochlearia officinalis	Lepelblad
23	Cornus sueccia	Zweedse kornoelje
24	Dactyloriza majalis	Gevlekte orchis
25	Draba incana	
26	Drosera rutundiflolia	Rondbladig zonnedauw
27	Erigeron uniflorus	Eenhoofdig fijnstraal
28	Epilobium angusifolium	Wilgenroosje
29	Eriphorum scheuzeri	Eenarig wollegras
30	Euphrasia frigida	
31	Euphrasia rostkoviana	Beklierde ogentroost
32	Geranium sylvaticum	
33	Geranium pratense	Beemdooievaarsbek
34	Geum rivale	Knikkend nagelkruid
35	Glaux maritima	Melkkruid
36	Hieracium alpinum	Alpenkruiskruid
37	Honckenya peploides	Zeepostelein
38	Juncus trifidus	
39	Knautia arvensis	Beemdkroon
40	Linnaea borealis	Linnaeusklokje
41	Listera ovata	Keverorchis
42	Loiseleuria procumbens	Alpenazalea
43	Lycopodium selago	Dennenwolfsklauw
44	Lycopodium annotium	Stekende wolfsklauw
45	Lysimachia thyrsiaflora	Moeraswederik
46	Lotus corniculatus	Gewone rolklaver
47	Matricaria maritima	
48	Menyanthes trifolata	Waterdrieblad
49	Mertensia maritima	
50	Myosotis scorpiodes	Moerasvergeet-mij-nietje
51	Oxycoccus palustris	Veenbes

52	Parnassia palustris	Parnassia
53	Pedicularis palustris	Moeraskartelblad
54	Pinguicula vulgaris	Vetblad
55	Phyllodoce caerulea	Blauw immergroen
56	Plantago maritima	
57	Potentilla palustris	Wateraardbei
58	Polymodium caeruleum	Jacobsladder
59	Pyrola norvetica	
60	Pyrola rotundifolia	Rond wintergroen
61	Polygonum viviparum	Levendbarende duizendknoop
62	Ranunculus acris	Scherpe boterbloem
63	Ramischia ortilia secunda	Eenzijdig wintergroen
64	Rhodiola rasea	
65	Rubus arcticus	
66	Rubus chamaemorus	Kruipbraam
67	Salix glauca	Blauwe wilg
68	Salix herbesea	Kruipwilg
69	Salix laponem	
70	Salix mirsinites	
71	Saussurea alpina	
72	Saxifraga stellaris	
73	Saxifraga aizoides	
74	Sedum rosea	
75	Silene acaulis	Stengelloze silene
76	Silene dioica	Dagkoekoeksbloem
77	Silene maritima	Zilte blaassilene
78	Silene uniflora	
79	Stellaria nemorum	Bosmuur
80	Thalictrum alpinum	
81	Tofieldia pusilla	
82	Trientalis europaea	
83	Triglochin maritima	
84	Veronicaofficinalis	Mannetjesereprijs
85	Veronica fructicans	
86	Viola biflora	Tweebloemig viooltje
87	Viola rivinianna	Bleeksporig bosviooltje
88	Equisetum arvense	Heermoes
89	Equisetum fluvitile	Holpijp
90	Equisetum palustre	Lidrus
91	Equisetum sylvaticum	Bospaardenstaart
92	Asplenium adiatum	Zwartsteel
93	Blechnum spicant	Dubbelloof
94	Botrychium	Maanvaren
95	Phegopteris connectilis	Smalle beukvaren
96	Polypodium vulgave	Gewone eikvaren

veenbes

vetblad

linnaeusklokje

Bijlage 2: waarnemingenlijst vlindersoorten
In onderstaande lijst zijn alle tijdens het verblijf waargenomen vlindersoorten opgenomen. Het betreft hier zowel de waargenomen soorten tijdens de excursies op de Lofoten als tijdens de excursie naar Nykvåg op Vesterålen. De lijst is opgesteld door Geoske Sanders. De vlinders zijn gedetermineerd op gezicht of met behulp van foto's van Ruud Kuipers.

Dagvlinders

	Nederlandse naam	***Latijnse naam***
1	Klein Koolwitje	*Pieris rapae*
2	Klein geaderd witje	*Pieris napi*
3	Kleine vuurvlinder	*Lycaena phlaeas*
4	Vals heideblauwtje	*Plebeius idas*
5	Icarus blauwtje	*Polyommatus icarus*
6	Veenbesblauwtje*	*Plebeius optilete*
7	Distelvlinder	*Vanessa cardui*
8	Grote parelmoervlinder	*Argynnis aglaja*
9	Zilveren maan	*Boloria selene*
10	Zilvervlek**	*Boloria euphrosyne*
11	Bosparelmoervlinder	*Melitaea athalia*
12	Boserebia	*Erebia ligea*
13	Rotsvlinder***?	*Lasiommata maera*

Opmerkingen:
* een andere naam voor het Veenbesblauwtje is *Vacciniina optilete*
** de Zilvervlek was een erg afgevlogen exemplaar, maar is gedetermineerd door Frits Bink
***de Rotsvlinder is niet met zekerheid gedetermineerd

Nachtvlinders

	Nederlandse naam	**Latijnse naam**
1	Sint-Jansvlinder	*Zygaena filipendulae*
2	Klaverspanner	*Chiasmia clathrata*

zilveren maan

sint-jansvlinder

Bijlage 3: waarnemingenlijst vogelsoorten

In onderstaande lijst zijn alle tijdens het verblijf waargenomen vogelsoorten opgenomen. Het betreft hier de waargenomen soorten tijdens de excursies op de Lofoten, de boottocht naar de zeevogelkolonie nabij Nykvåg op Vesterålen, de autoreis naar Andøya op 8 juli op weg naar de walvissafari nabij Andenes en tijdens de walvissafari. De verklaringen op de lijst zijn afkomstig van de lijst van alle bekende waargenomen vogelsoorten op de Lofoten. Deze lijst dateert van 1997 en is dus wel een paar jaartjes oud, maar geeft wel een indicatie. De lijst van de tijdens de reis waargenomen soorten is opgesteld door Tjalling van der Meer.

	Nederlandse naam	***Latijnse naam***	**Voorkomen Lofoten**
1	Roodkeelduiker	*Gavia stellata*	broedvogel en wintergast
2	Parelduiker	*Gavia arctica*	broedvogel
3	Kuifduiker	*Podiceps auritus*	broedvogel < 10.000 paar
4	Grauwe Pijlstormvogel	*Puffinus griseus*	Walvistocht Andenes 8 juli
5	Noordse stormvogel	*Fulmarus glacialis*	Walvistocht Andenes 8 juli
6	Aalscholver	*Phalacrocorax carbo*	broedvogel < 10.000 paar
7	Kuifaalscholver	*Phalacrocorax aristotelis*	broedvogel < 10.000 paar
8	Jan van Gent	*Morus bassanus*	broedvogel buiten Gimsøya
9	Blauwe reiger	*Ardea cinerea*	broedvogel < 10.000 paar
10	Wilde zwaan	*Cygnus cygnus*	zeldzame zomergast
11	Grauwe gans	*Anser anser*	broedvogel < 10.000 paar
12	Wintertaling	*Anas crecca*	broedvogel < 10.000 paar
13	Wilde eend	*Anas platyrhynchos*	jaarvogel
14	Eidereend	*Somateria mollissima*	jaarvogel
15	Grote zee-eend	*Melanitta fusca*	zeldzame zomergast
16	Middelste zaagbek	*Mergus serrator*	jaarvogel
17	Grote zaagbek	*Mergus merganser*	zomergast
18	Ruigpootbuizerd	*Buteo lagopus*	broedvogel
19	Zeearend	*Haliaeetus albicilla*	broedvogel
20	Torenvalk	*Falco tinnunculus*	broedvogel
21	Giervalk	*Falco rusticolus*	wintergast, enkele broedgevallen
22	Moerassneeuwhoen	*Lagopus lagopus*	jaarvogel
23	Scholekster	*Haematopus ostralegus*	broedvogel < 10.000 paar
24	Bontbekplevier	*Charadrius hiaticula*	broedvogel < 10.000 paar
25	Goudplevier	*Pluvialis apricaria*	broedvogel < 10.000 paar
26	Kievit	*Vanellus vanellus*	broedvogel < 10.000 paar
27	Watersnip	*Gallinago gallinago*	broedvogel < 10.000 paar
28	Regenwulp	*Numenius phaeopus*	broedvogel < 10.000 paar
29	Wulp	*Numenius arquata*	broedvogel < 10.000 paar
30	Tureluur	*Tringa totanus*	broedvogel < 10.000 paar
31	Oeverloper	*Actitis hypoleucos*	broedvogel
32	Grote jager	*Stercorarius skua*	zelden broedvogel > 5 paar
33	Kleine jager	*Stercorarius parasiticus*	broedvogel < 10.000 paar l
34	Kleinste jager	*Stercorarius longicaudus*	zelden
35	Kokmeeuw	*Larus ridibundus*	broedvogel < 10.000 paar
36	Stormmeeuw	*Larus canus*	broedvogel < 10.000 paar l
37	Drieteenmeeuw	*Rissa tridactyla*	broedvogel West Lofoten
38	Grote mantelmeeuw	*Larus marinus*	jaarvogel
39	Kleine mantelmeeuw	*Larus fuscus*	broedvogel
40	Zilvermeeuw	*Larus argentatus*	jaarvogel
41	Noordse stern	*Sterna paradisaea*	Andøya op weg naar walvissafari
42	Dwergstern	*Sterna albifrons*	Andøya op weg naar walvissafari
43	Alk	*Alca torda*	broedvogel Værøy-Røst
44	Zeekoet	*Uria aalge*	broedvogel Værøy-Røst
45	Dikbekzeekoet	*Uria lomvia*	zeldzaam, heeft op Røst gebroed
46	Zwarte zeekoet	*Cepphus grylle*	jaarvogel
47	Papegaaiduiker	*Fratercula arctica*	broedvogel Værøy-Røst
48	Velduil	*Asio flammeus*	broedvogel
49	Oeverzwaluw	*Riparia riparia*	broedvogel
50	Boerenzwaluw	*Hirundo rustica*	broedvogel

51	Graspieper	*Anthus pratensis*	broedvogel < 10.000 paar
52	Oeverpieper	*Anthus petrosus*	broedvogel < 10.000 paar
53	Witte kwikstaart	*Motacilla alba*	broedvogel < 10.000 paar
54	Waterspreeuw	*Cinclus cinclus*	broedvogel
55	Heggemus	*Prunella modularis*	broedvogel
56	Roodborst	*Erithacus rubecula*	zeldzame broedvogel
57	Blauwborst	*Luscinia svecica*	broedvogel < 10.000 paar
58	Tapuit	*Oenanthe oenanthe*	broedvogel < 10.000 paar
59	Beflijster	*Turdus torquatus*	broedvogel < 10.000 paar
60	Merel	*Turdus merula*	zeldzame broedvogel
61	Kramsvogel	*Turdus pilaris*	broedvogel < 10.000 paar
62	Koperwiek	*Turdus iliacus*	broedvogel < 10.000 paar
63	Rietzanger	*Acrocephalus schoenobaenus*	broedvogel
64	Tjiftjaf	*Phylloscopus collybita*	broedvogel
65	Fitis	*Phylloscopus trochilus*	broedvogel < 10.000 paar
66	Goudhaantje	*Regulus regulus*	zeldzame broedvogel
67	Grauwe vliegenvanger	*Muscicapa striata*	zeldzame broedvogel
68	Bonte vliegenvanger	*Ficedula hypoleuca*	broedvogel < 10.000 paar
69	Matkop	*Parus montanus*	jaarvogel
70	Koolmees	*Parus major*	jaarvogel
71	Pimpelmees	*Parus caeruleus*	Broedvogel in klein aantal
72	Taigagaai	*Perisoreus infaustus*	Andøya op weg naar walvissafari
73	Ekster	*Pica pica*	jaarvogel
74	Bonte kraai	*Corvus cornix*	jaarvogel
75	Raaf	*Corvus corax*	jaarvogel
76	Spreeuw	*Sturnus vulgaris*	broedvogel < 10.000 paar
77	Huismus	*Passer domesticus*	jaarvogel
78	Keep	*Fringilla montifringilla*	broedvogel < 10.000 paar
79	Groenling	*Carduelis chloris*	jaarvogel
80	Frater	*Carduelis flavirostris*	broedvogel < 10.000 paar
81	Barmsijs (mogelijk grote)	*Carduelis flammea*	broedvogel < 10.000 paar
82	Kruisbek	*Loxia curvirostra*	zeldzaam, invasievogel
83	Goudvink	*Pyrrhula pyrrhula*	jaarvogel
84	Rietgors	*Emberiza schoeniclus*	broedvogel < 10.000 paar

zeearend (juveniel)

drieteenmeeuw

jan van gent

Bijlage 4: overige bekende waarnemingen

	Nederlandse naam	***Latijnse naam***	**Opmerkingen**
1	Vos	*Vulpes vulpes*	Nabij Kristine Moen Huset 30 juni
2	Otter	*Lutra lutra*	Kust nabij Laukvik 7 juli
3	Grijze zeehond	*Halichoerus grypus*	Excursie 2 juli Nykvåg
4	Bruinvis	*Phocoena phocoena*	Excursie 2 juli Nykvåg
5	Potvis	*Physeter macrocephalus*	Walvistocht Andenes 8 juli

otter

grijze zeehond